

21325 ✓
L.C
39

TERCER RAHONAMENT DEL RULL DE PAYPORTA
Albudeca, y Còll de Barral, Llauradors, que habent vengut este
Barcelona, ahon ha vist la venguda dels Príncips de Nápols, y
Reys de Etrúria, conta als altres lo sosuít en aquells dies, y les
actes que han fet els Catalans; y algunes particularitats de esta
Ciutat de Valencia en les prevencions que es fan pera la
venguda dels Reys.

All. Ara sí que van diners,
que encara no habien anat.
Ab. ¿Y á qué ve eixa retaila,
que em pareix que no ve al cas?
All. Yo me entiendo, y Dios me entien-
Mes no havia reparat. (ds.
¿Qui es aqueixe Compañero
que pòrtes, tan arrogant?
Ab. Es un Amic molt antic:
Francisco Còll de Barral.
All. Molt servidor de vosté.
All. Conégam per son criat.
Ab. Que ha vengut de Barcelona,
ahon ha vist quant ha pasat,
y nos dará les noticies,
sense llevar, ni posar.
All. A pòc à pòc, que en això
es menester parlar clar,
y portar fe y testimoní
de tres Notaris Reals,
perque açí es fila molt prim.
All. Lo que yo vaig á contar
no té quite, è ixe a tot
ab la fiança formal.
All. ¿Y qué te afiança à tú?
Ab. Punt en boca, y pasa abant.
Cóntanos del teu viage
el sucés.
All. No havia pensat
el pasar à Catalunya;
pero em varen embromar
en Cartagena uns Amics,
y em varen revòldre tant,
que em feren vindre les ganes:

y ab bona companya anant,
en un llaüt gicotet
nos varem fer à la mar.
Yo tremolaba de pòr,
perque no me havia embarcat
en ma vida; pero unflaba,
fent de la necessitat
virtut. Mes volgué el dimòni,
que à ningú deixa parar,
que estant à boqueta nit
en una cala ficats,
en les còstes de Oropesa,
una embarcació molt gran
es posá dabant nosatros,
y començant á cridar:
daos à prision, Cristianillos,
em quedí casi baldat,
pues coneguí que eren Mòros:
y asomantse un Afatám,
en mes cara que un garvell,
y uns vigòts arrufaldats,
ens pregunta: *Qué nasyon?*
Españoles, va cridar
nòstron Patró. *Y los papeles?*
digué el Mòro. *Abí están,*
respongué el nòstre: y prenintlos,
allí dins se va ficar.
Yo suaba com un gos,
pensantme que havia de anar
à Argel, à majar esparto:
pero tornantse à asomar
el señor Don Majamet,
nos va dir: *Libres estais:*
tornantnos los paperòts.

Ixqué un Mòro molt galan,
preguntant : *Va en ese barco
algun Valenciano ?* Ay tal!
(diguí entre mi) aqueste pèrro
qué diantres de mi voldrà?
El Patró digué : *Aquí hay uno.*
Pera el que vullga manar
sa Excelència, ò Senyoria,
responguí yo. *Sube acá,*
replicá ell. *Que puje ahí?*
Senyor, yo no puc pujar,
perque estic mal de les cames,
y vaig molt mal conreat.
*Pues no importa. ¿Serás hombre
(no me tienes de engañar)
para cumplir cierto encargo?*
Açò ho dia japurrat,
en una llengua del diable.
Si su Mercé vòl manar,
el serviré en lo que puga.
*Pues mira: en la primavera
de Mayo, me cogeras
de la sierra de Mariola,
que dentro tu Reyno está,
esas yerbas que hay escritas
en ese papel, y á Argel
con ellas luego vendrás,
que te pagaré el viage,
y bien premiado serás.*
*Yo soy Muley Mamalic,
Mamabíebi del Divan,
que á qualquiera que preguntes,
razon de mí te dará.*
*Y para que no presumas
que yo te quiero engañar,
toma ese bolsillo, en muestra
de la paga que tendrás:*
y em va tirar un bolsillo,
que estava bastant prenyat.
En açò un ventet, de terra
va la barca separar:
vaja en trenta mil d'imònis

el so Melic del Desvan,
pues tanta pòr li vaig tiadre,
que hasta que vaig arribar
á Barcelona, em giraba.

Alb. Pero vares agafar
lo bolsillo sense pòr.
Y si estiguera apestat?

Coll. Que et penses que yo soc tonto
al instant lo vaig buidar,
y tirí el bolsillo al aygua.

Rull. Y els diners vares alçar.

Coll. La plata y òr no té pèsta;
qui no la té, está apèstat:
diners de tísics no es crement;
¿que yo so algun celestial?

Alb. Y quánta herba trobares?

Coll. Com yo no la vaig contar,
se juntá en los meus diners.

Rull. Hòmens, pròu habem parlat
de Mòros. Còntanos pues
lo que vares presenciari
en Barcelona.

Coll. Be dius:
pero quant vaig arribar
allí, ya estaben els Reys,
y per cèrt molt disgustats,
per no haber vengut los Novios
ni els de Etruria. Els Catalans
feen moltes diversions;
mes maná sa Magestat,
que eu guardaren pera entónce.
El Rey ixia á peixcar
tots los dies, tan planet
com qualsevòl hòme va.

Alb. Pues que et pensabes que el Rey
anara de punta en blanc?

Coll. Com yo vea en la Comèdia
uns Reys tan ben adornats,
em pensí que així aniria.

Rull. També en les Comèdies
arreboçat en la capa,
conforme ho demana el pas,

ò el temps aquell ho portaba.
Còll. O, tú eres molt avisat!
com pasares als Francèls,
te dihuen el Estudiant. (bra
Còll. Es que aquell temps que me sò-
quant estic desocupat,
l'emplee en llegir històries,
y per això un hòme sab.
Còll. La història de Calahinos,
que llegia mon germá,
la vaig cremar per no ohuir-la,
Còll. Per això has adelantat.
Còll de Barral, proseguiu,
que nos apartem del cas.
Còll. El dia trenta de Setembre,
à les quatre, va tirar
la Atalaya de Monjuí
canonada de señal,
que es descubria la Esquadra,
y al punt el Rey sen aná
capal desembarcadero:
à les cinc se va embarcar
en la falúa entoldada,
y à recibirlos va anar.
Era el Marques del Socorro,
que venia comboyant
als de Nápolis; los que al punt
les llanges varen tirar,
y arribaren tots à terra.
Mas el voler ponderar
les salves de artillería,
els bucs tots empavesats,
la aclamació de les gents,
ab lo repic general
de les campanes, es còsa,
que no la puc yo contar,
pues durá hasta les huit hòres;
de mòdo, que atarantats
estaben tots de aquell ruidó,
que no se ha vist, ni es vorá.
Qué content estava el Rey!
la Reyna de gòig plorant,

y el Príncip anaba ansiós,
en busca del seu dianant
la Señora Infanta Antonia,
Princesa de Asturias ya.
Qué bonica! qué garbosa!
qué graciosa! qué marcial!
qué agasajo à tot lo mon!
hasta á mí me feu plorar,
al veure que à tots saluda,
com una particular.
Aquella nit dispongueren
una Música molt gran,
que durá hasta les huit hòres,
y el Comèrc va costejar,
ahon se cantaren copletes
alusives á este cas.
Luego el dia sèt de Octubre
l'altra Esquadra va arribar,
conduint desde Liorna
als Reys de Etruria: en la mar
va parir aquella Reyna,
sens pompa ni magestat.
El Rey, à qui pareixia,
veent el que tardaben tant,
que no vindrien, tingué
el contento duplicat.
Açi no feren les salves,
perque fora incomodar
à la Parida; mes tota
la Tropa se va formar,
conduiatla hasta Palacio,
ab un cuidado tan gran,
com el asunt requeria.
Ya estaben ratificats
los Casaments; y les festes
començaren à brillar:
feren moltes iuencions;
una Máixquera Real
en dos nits, nos pasmá à tots,
al veure diversitats
en vestits, en dançes, tot
segons ya queda explicat

en lo Diari de aquí,
que es à quant pòt aplegar.
El dia dotze se embarcaren
els Príncips Napolitans
pera lo seu Regne, y foren
els plòrs molt amars y llars,
al despedirse los Reys,
y les Persones Reals,
de la Infanta y son Marit,
que apleguen en bona pau,
ahon ya els esperen els Reys
de Nápoli ab ansia gran.
Yo men vinguí aquí à Valencia:
dihuen que el viut anirán
capal Castell de Figueres;
y quant tornen, pujarán
à Montserrat, à dar gracies
à la Reyna Celestial,
Patrona de Catalunya.
Luego à Valencia vindrán,
y desde aquí à Cartagena:
Pero voler ponderar
lo car que estava el País,
fora parlar de la mar:
Uu Angel fon lo Melic,
quant lo bolsillo em doná,
pues si no fora per ell,
yo me haguera mòrt de fam.
Alb. Sempre al tontos se apareix...
Rull. No tens que pasar abant,
que li valgué sa fortuna.
Alb. Ya tinc lo servell unflat
en eixa fortuna: digues
fon una casualitat.
Còll. Siga allò que vostés vullguen,
à mí em va valdre y abant.
Mes en Valencia molt quiets
pareix, segons veig, se están.
Alb. Quiets? rebòlts com à malignes:
no queda pati, portal,
almacents, claustros, convents,
que no estiguen ocupats

ab los Fusters y Pintors,
que van còses arreglant,
pera quant siga la hòra
de poderles colòcar.
Còll. En lo temps pijor aquí
venen los Reys, pues es clar
que si començen les pluges,
sòl ploure de aquí à Nadal.
Alb. També si pega en fer sòl,
lo mateix nos fa suar
per Agost, que per Decembre.
Rull. Això es molta veritat.
Alb. El dia de Sent Donís
en Valencia vaig entrar,
y mirant la Sucrieria
que está front la Puritat,
vaig reparar, que en lo mig
habia una Aguila Real,
feta de cera, á primor,
y que un lletrero b illant
de òr y de plata en lo pico
tenia: à un Estudiant
li diguí que me explicara
aquelles lletres, y el tal
digué: lo que dice allí
oyga usted, y lo sabrá:
*Hoy se cumple con la ley,
lo demás quando venga el Rey.*
¿ Has vist qué paraules, *Rull*
aquò es pòc, y ben parlat:
¿ qué et pareix que voldrá dir
en este prelude gran?
Rull. Que se vòl portar Felip,
com sempre, ab garbositat,
banyantlos la orella à tots
en sos primors; pues farà
en sa frontera unes còses,
que no les haa vist los nats.
Còll. Pues Amics, en veureu tot,
nos tornarem à juntar,
que ara be lo bò del cuento,
for se ha de publicar.

Imprimase: Cano Manuel.

Bouaire, 58 - hfg

